

Izmicanje

Drdić, Josip

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:262167>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
ODSJEK ZA ANIMIRANI FILM I NOVE MEDIJE

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih
umjetnosti

Josip Drdić

AO **IZmIcANJE**

diplomski rad

Mentorica: red.prof.art. Andreja Kulunčić

Zagreb, lipanj 2022.

1. Razmišljanja uz De Certeau-a

Izmicanje označava postupanje pojedinaca i nove sheme djelovanja koje rade otklon od automatizma u kulturi potrošača. De Certeauova knjiga *Invencija svakodnevice* poslužila je za istraživanje tog problema, stvaranje terminologije, te u opisivanju i definiranju procesa. Pojedinaac je tvrdi De Certeau, u odnosu na kulturu, zapravo definiran kao korisnik jer se kreće u svakodnevici kapitalističkog sistema. Izmicanje pojedinca možemo smatrati i proizvodom tj. kreativnost koja stvara kontra kulturu svakodnevice. Potrošač kao pojedinac svojim izmicanjima ne napušta sistem u kojem se nalazi, tj. svakodnevicu koju proizvode elite pomoću jezika i slike, nego ga imitira. Takav proizveden prostor svakodnevice je iskorišten za opći nadzor što vizualizira mikro fiziku moći. Ta mikro fizika je podržana od strane aparata vlasti u svrhu discipline i represije. Tako nastaje socio-kulturna proizvodnja koja puca u mikrobnim zahvatima, taktikama pojedinca unutar tehnokratskih struktura koje funkcioniraju označiteljskim praksama. Taktika izmicanja, tj. anti-disciplina označava domišljatost, stvaralaštvo i invencije unutar socio-kulturne proizvodnje. Kreativnost pojedinca se razvija između njegove uloge potrošača, korisnika i prakse njezina usvajanja što rezultira stvaranjem vlastitog jedinstvenog jezika i slike. Pojedinaac živi u kulturi koja zbog svojih različitosti stvara napetosti. Stoga je kultura za pojedinca mjesto *drugoga*, a ne njegovo vlastito, unutar kojeg se svaka prilika ili događaj koristi za taktiku izmicanja pred sistemom.

Kontra kultura kao otklon socio-kulturne proizvodnje svakodnevice se može smatrati i svojevrsnim mutacijama koje preoblikuju standardizaciju, utjecaj proizvodnje. Mutacije se razvijaju na temelju usvojenih elemenata proizvodnje koje pojedinca pretvara u univerzalnog korisnika, a to su jezik i slika. U trenutku mutacije pojedinac se ističe u prostoru drugoga. Ono označava svojevrsnu moć razlike koja je vizualizirana u jedinstvenosti korištenja. U tom trenutku razvija se kreativnost što je temelj kritičkog razmišljanja. Tako pojedinac prestaje biti univerzalan, standardizirani korisnik dogovorenih normi i izdvaja se iz mnoštva. Počinje pronalaziti vlastita rješenja korištenja na prostoru drugoga i preoblikovati propisane norme.

U trenutku pronalaženja vlastitih rješenja pojedinac počinje kreirati usvojenim praksama korištenja te brusi umijeće za stvaranje vlastite proizvodnje. To umijeće se postepeno razvija imitiranjem određenih sistema s kojim se pojedinac susreće u svojoj svakodnevici npr. parkirna mjesta, načini oglašavanja ili promocije, adresiranje kuće...itd.. Svojevrsna imitiranja određenih sistema mogu se odvijati na različite načine. Tako se na mjestu drugoga ti različiti načini međusobno odnose kao refleksija socijalne slojevitosti upravo radi moći razlike koju stvara izmicanje. Ta razlika je najočitija u javnim prostorima jer su sve manje u službi javnog dobra. Oni se zauzimaju i preoblikuju u svrhu proizvodnje i konzumaciju kulture za mnoštvo koje cirkulira njima. Tako pojedinac različitim taktikama i izletima u javnom prostoru pokušava naći svoje mjesto imitiranjem onoga što mu je zauzelo mjesto. Koristi se jezikom i slikama. Oblikuje ih u alatima koji su dostupni čitavom društvu kojem i on sam pripada. Naspram estetike kulture on kreira vlastitu estetiku nesvjesno stvarajući razliku od popularne ili normirane vizualne kvalitete. Tako se u javnom prostoru otvara raznovrsni vizualni spektar suprotstavljanja estetika između kojih je moguće napraviti razlike. Te razlike se očituju u načinu ili odabiru ponuđenih ili vlastito kreiranih slika, u što možemo uvrstiti i fontove jezika. Imitiranje vizualizacije kulture, slike pojedinaca stvaraju karakteristične strukture, teksture i oblike koje prkose elitnoj proizvodnji. Elitna proizvodnja na svojoj strani ima struku dizajna, oblikovanje vizualnih komunikacija, koje multimedijalno prekrivaju javni prostor. Iza tog oblikovanja je moguće osjetiti razinu profesionalnosti nasuprot, ponekad

invazivnog, izleta pojedinca koja stvara vidljivu socijalnu podijeljenost, dizajniranu jednako kao što dizajn oblikuje javni prostor. Njegova dominacija je pod kontrolom nadzora kako ne bi bila ugažena ili prekrivena strukturama koje nisu dizajnirane nego imitiranjem kreirane od strane pojedinca. Svaki izlet pojedinca na mjestima drugoga je kažnjivo, jer nije ugovoreno i prethodno plaćeno. Pojedinač čak ne može ni osobno doći do takvih pozicija jer se ne nalazi u strukturama institucija s kojima dobiva pravo na korištenje takvih mjesta. Bez obzira na to, on npr. na mjestima za oglašavanje kao što su plakati, invazivnom taktikom lijepljenja svojeg letka *uskače* i postaje prisutan na točno određenom mjestu za opću vidljivost. Tu se dešava sukob estetika u materijalu, veličini, oblikovanju, fontovima koji se u tom trenutku prožimaju i odbijaju.

Na takvim mjestima, mjestima drugoga, moguće je primijetiti nataložene slojeve vremena dizajniranih od strane prošlih ideoloških sistema. Bilo bi interesantno uzeti uzorak i pregledati izmjenu estetika vizualnih komunikacija te njihov način oblikovanja. Interesantno je vidjeti kako ta mjesta predodređena za širenje poruka kulture izgledaju ponekad kao nedodirljiva. Pojedinač svojim taktikama kao da poništava tu nedodirljivost, izmiče iz svoje socijalne univerzalnosti kao korisnik, preskače sisteme koji su potrebni da bi se pojavio na tim mjestima *drugoga* i prestaje biti nevidljiv u vidnom polju prolaznika i nadzora.

1.1 Svakodnevnica, istraživanje na terenu

1.1.1 Izmicanje u invencijama

Procesi opažanja, definiranja, dokumentacije i istraživanja

Počeo sam primjećivati kako se ljudi odnose ne konvencionalno prema javnom prostoru i različitim strukturama određenih sistema (npr. parkirnim mjestima) u kojima svakodnevno sudjeluju. Ti ne konvencionalni odnosi prema različitim strukturama sistema su interesantna oblikovanja i imitacije, npr. objekti, u kojima sam počeo primjećivati određenu razinu umijeća i kreativnosti. Ti objekti su bili potpuno različiti prema materijalu ili oblikovanju od onoga što su imitali. U ovom slučaju pričam o objektu, strukturi koju sam prvu uočio kao primjer (1.) za *Izmicanja* (tada još nisam imao naziv *Izmicanja*). To je bila oznaka, kao mali prometni znak, sastavljen od cigli i daske koja je markirala mjesto za parkiranje. Tu sam strukturu pratio svaki dan jer ju je netko premještao s ciljem čuvanja svojeg mjesta za parkiranje ispred ulaza u garažu. Odnos pojedinca prema sistemu parkiranja koji je rezultirao tom strukturom, imitacijom, mi je ukazivao na jednaki odnos npr. kasnoantičkih umjetnika koji su pokušavali imitirati stilska oblikovanja čiste antike. Rezultat imitiranja antike od strane kasnoantičkih umjetnika mi se učinilo jednakom gestom kao imitiranje oznake za parkiranje od strane pojedinca. Ta imitiranja su uvijek bila estetski različita od uzora, kao na primjeru strukture, objekta za parkiranje pojedinca koji izgleda nekako naivno ali iskreno, toplije od hladnih i oštrih oblika prometnih znakova.

fotografije parkinog stupica

Tijekom nekog vremena taj moment imitacije sam shvaćao kao umijeće i kreativnost promatrano sa stajališta Beuys-a kao moment u kojem običan čovjek, „svatko“, može biti umjetnik. Tako, Beuys-ovski, bih mogao protumačiti moment koji je postigao pojedinac svojim objektom za parkiranje. Postojanje tog objekta je dokaz kako pojedinac može mijenjati dio sistema. Svojom gestom postaje vidljiv i različit od mnoštva. To ga čini jedinstvenim i slobodnim zbog momenta vlastite kreacije koja izmiče upotrebi sistematizirane svakodnevice.

Djelo De Certeau *Invenција svakodnevice* mi je poslužila kao priručnik s kojim sam dalje pronalazio uporišta za rad. Proučavanjem teksta dobio sam mogućnost uvida o mjestima na kojima bi mogao susresti ono što sam počeo svrstavati i imenovati *Izmicanja*. Na temelju De Certeau-a sam preuzeo određenu terminologiju kako bi mogao stvoriti vlastitu, opisati i definirati ono čime sam se krenuo baviti. Samo djelo mi je poslužilo za kreiranje imena rada; *Izmicanja* što zapravo označava pojedinca i njegove sheme djelovanja kao invencije koje rade otklon od automatizma u kulturi potrošača. Invencije su izmicanja i predstavljaju proizvod pojedinca, tj. njegovu kreativnost kao kontra kulturu svakodnevice.

Naziv *Izmicanja* je, paralelno uz iščitavanje teksta, bio osmišljen nakon istraživanja provedeno na terenu, javnom prostoru određenih kvartova u Zagrebu, ugl. centar i okolica.

Istraživanje sam proveo tako da sam prema vlastitom nahođenju dokumentirao što bi to bio otklon od automatizirane kulture. Centar mi se učinio kao mjesto na kojem bi mogao naići na različitu količinu *Izmicanja* jer je to mjesto na kojem je kultura najvidljivija. *Izmicanja* su na neki način suprotno od kulture, koja je prema De Certeau u proizvođačkom vlasništvu elite, onih drugih (*mjesto drugog*). Imajući to na umu pozornost sam usmjerio na strukture u javnom prostoru koja su u sistemu kulture i njezine distribucije. Javni prostor mi je ponudio različite invencije pojedinca. Jedan od primjera na kojima se mogu vidjeti zanimljiva rješenja *izmicanja* u invencija su svakako bila mjesta, strukture za lijepljenje plakata koje su na sebi imale, na invazivan način, zalijepljene letke za npr. odvoz-selidbu (2.). Bilo je zanimljivo vidjeti razliku u estetici koja proizlazi između dizajna plakata, koji predstavljaju kulturu, i letaka koji predstavljaju pojedinca. Gotovo većinu pronađenih proizvoda i invencija možemo prepoznati prema estetici koja je ponekad jednako naivan, kao ranije spomenuti objekt prometnog znaka, u odnosu na kulturu. Također, prema estetici, se može izdvojiti još jedan značajan primjer *izmicanja*, a to su sistemi signalizacije adresa. One u Zagrebu imaju standardizirani dizajn, to su uglavnom emajlirane plave ploče određene veličine za čije je simbole jezika iskorištena jedna familija fonta u bijeloj boji (3.). Na nekim kućama, adrese su drugačije oblikovane, a ponekad se mogu susresti i obje verzije oblikovanja. To je najočitiiji primjer kako pojedinac svojim vlastitim oblikovanjem izmiče sistemu pomoću invencije, proizvoda kreativnosti i slobode koja ga čini jedinstvenim i različitim.

fotografije plakata kazališta, i signalizacija adresa

Samo istraživanje i dokumentacija je u konstantnom procesu. Nakon obavljenog prvog istraživanja dokumentirana *izmicanja* sam podijelio u različite grupe. Imenovao sam ih prema određenim nazivima; *oblikovano smeće*, *prometne invencije*, *tipografija pojedinaca*, *tehnokracija*...prema određenim terminima u djelu De Certeau-a koji su mi služili samo kao uzor za oblikovanje vlastitih, radnih imena prvih grupa izmicanja.

Tijekom istraživanja, dokumentiranja i proučavanja otkrivenih *izmicanja* krenuo sam analizirati načine njihovih djelovanja, shema, taktike i lukavstva. Shvatio sam da ih mogu promatrati kao mutacije skrojene od sistema kojeg imitiraju. Estetika tih mutacija je različita od estetike koju proizvodi kultura, bez obzira što proizlazi iz nje. Mutacije na prostorima distribucije i oglašavanja kulture, možemo promatrati i kao pulsiranje društva koje radi otklon od automatizma. To označava život od kojeg sam počeo učiti načine pojavljivanja i zadržavanje na javnim prostorima kao prilika za opće izmicanje...pokušavam napraviti svoju gestu, invenciju ili rad kao odgovor na pulsiranje koje me intrigira i začuđuje.

1.1.2. Analiza Dizajna invencija i kapitalističkih strategija na javnom prostoru

Dizajn kao alat

Pojedinci i njihove invencije, izmicanja, u ovom diplomskom radu stoje nasuprot automatiziranoj svakodnevici koja pojedince pretvara u potrošača socio-kulturne proizvodnje. Proizvodnja i proizvodi kulture su u vlasništvu elite, preko jezika¹. Kultura se u svakodnevicu distribuira preko javnih prostora u raznovrsnim oblicima vizualnih komunikacija. Upravo ti oblici vizualnih komunikacija, kreirani od fotografija, simbola, videa, objekata različitih struktura, dimenzija i funkcija su predlošci od kojih usvajaju načine, taktike i lukavstva za kreiranje svojih invencija. Vizualne komunikacije su vidljiv trag i dokaz koji stvara temeljnu razliku između pojedinca-potrošača i elite-proizvođača kulture. Alat kulturne proizvodnje, distribucije proizvoda i oblikovanje vizualnih komunikacija je disciplina zvana dizajn. Estetika dizajna vizualnih komunikacija kulture u bitnoj je razlici od estetike pojedinaca i njihovih izmicanja. Izmicanja su amaterski dizajnirana rješenja vizualnih komunikacija. Razlog je upravo u tome što ne imitiraju estetiku kulture nego njezin sistem oblikovanja. Zato je dizajn, u rukama pojedinca i kulture, glavni alat zbog kojeg se dešavaju mutacije svakodnevice.

Dizajn u vlasništvu kulture kreira standard estetike određenog doba. Dizajn je prije svega sistem, koji jednako oblikuje vizualne komunikacije kao i društvo, zbog prezentacije informacija, implementiranja funkcija i sistematizacije. To oblikovanje u dizajnu se reflektira na društvo kao utjecaj socio-kulturne proizvodnje koji pojedinac usvaja kako bi se prilagodio za automatiziranu svakodnevicu. Upravo je ta svakodnevica, prostor na kojem je pojedinac u ulozi potrošača, postala teritorij kulture. Na njemu se otvorio međuprostor za izmicanje zbog njezine slabosti, automatizacije. Taj međuprostor za pojedinca ostavlja mali trenutak u kojem izvodi mutaciju sistema, invenciju koja ga odvaja od automatiziranog mnoštva. Invencija je skrojena od taktika i oblikovanja usvojenih ili pronađenih na prostoru kulture.

Kultura u kapitalističko doba, dizajn korsiti kao alat, označiteljsku praksu² s funkcijom zauzimanja i/ili privatiziranja nekog mjesta ili prostora radi vlastite distribucije. Označiteljske prakse dizajna krče javne interese s javnog prostora s ciljem stvaranje teritorija za monopola nad javnim dobrom. To je sve više slučaj u Zagrebu jer je to način kako se javno dobro pretvara u privatno. Zato je Dizajn, u vlasništvu kulture, ne samo estetski, informacijski ili komunikacijski alat nego i sredstvo provedbe moći. Zato se javni prostor gotovo može smatrati prostorom kulture zbog označiteljskih praksi, vizualnih komunikacija, objekata za oglašavanje koje ga parazitiraju.

---

¹ De Certeau, Michel, *Invencija svakodnevica*, Zagreb: Naklada MD, 2003. , str 33

² De Certeau, Michel, *Invencija svakodnevica*, Zagreb: Naklada MD, 2003. , str 170

Način djelovanja dizajna na javni prostor funkcionira jednako kao branding tj. način na koji se neki brand sistematizira i implementira na određeno mjesto, prostor, regiju... . Razlog tome je što brand teži kontinuiranom i konzistentnom načinu postojanja, pojavljivanja i konzumacije gdje god da se implementira i koristi. Tako primjerice, strukture za plakatiranje mogu biti preljepljene plakatima predstave nekog određenog kazališta, što izgleda kao vizualna prezentacija preuzimanja vlasništva nad strukturom u javnom prostoru. Postoji mnogo primjera pojavnosti branda i primjene dizajna. Npr. parkirna mjesta su drugačiji teritoriji kulture, ali se i na njemu kroz raznovrsne sistematizirane i ujednačene vizualne komunikacije provode propisani postupci. Sva mjesta u vlasništvu kulture i njene distribucije, je mjesto na kojem se mogu čitati sheme djelovanja i sistematizacije prostora. Upravo taktike koje proizlaze iz kulture ukazuju na široki spektar načina upotrebe dizajna što se otkriva njegovim svakodnim korištenjem i potrošnjom. U korištenju dizajna, npr. konzumiranju poruka kulture, se može uhvatiti moment konzistentnosti postojanja određene vizualne komunikacije zbog njezinog uzastopnog ponavljanja. Takva više pojavnost u prostoru i vremenu, grafički proizvedena jukstapozicija plakata, je dizajnirana vizualna prezentacija automatizma svakodnevice. Takva okolina pojedincu ostavlja dovoljno vremena da shvati slabost takvog sistema koji stremi kontinuitetu i vječnoj univerzalnosti koja je krhka u prolaznosti. Dizajn je svoju slabost naslijedio od grafike, prakse višestrukog otiskivanja matrice. Tendencija za umnožavanjem tiskovina ili reprodukciju slike i jezika na ekranima predstavlja trenutak za otklon, kreaciju invencije, mutaciju...izmicanje.

1.2. Od invencije na terenu do izmicanja na teritoriju

1.2.1. Rađanje invencije

Invencije pojedinaca, njihove kreacije ili taktike su potrebe koje nastaju radi egzistiranja u nekom sistemu. Bilo koja struktura, površina ili lokacija javnog prostora konstruirana je za proizvodnju i potrošnju zbog sistematiziranja tj. dizajniranja. U pojedincu, uronjenom u takvu normalizaciju, se izaziva njegova priroda postojanja, potreba i želja za izražavanjem ili prilagođavanjem okoline sebi. Upravo zbog toga pojedinac usvojenim i redizajniranim sistemima koji ga okružuju kreira svoju invenciju ili taktiku kako bi se mogao prilagoditi ili postati vidljiv na teritoriju kulture, mjesto koje nije njegovo vlastito³. Načini funkcioniranja kulture izdvajaju pojedinca iz njegove prirode, te on kao takav ima želju vratiti se sebi i svojim potrebama. To je automatizam kojem pojedinci prirodno izmiču prekoračenjem određenog broja propisanih postupaka kako bi se, npr. vizualno pojavili na javnom prostoru ili omogućili egzistiranje unutar nekog sistema na jedinstven način. Taj moment taktike ili kreacije pojedinca ovaj tekst predstavlja kao njegovu invenciju.

Invencije se kao takve mogu pojaviti svugdje, toliko da se može oslijepiti na njih. Njihova neprimjetnost je jednaka, kao automatizam. Mogu se pojaviti na ulazu u zgradu, stanici tramvaja...To je upravo ono što ih čini različitim od distribucije kulture jer sposobnost pojavnosti "izmicanja" je uvijek prisutna, ne samo vizualno nego i prema načinu na koji se odnose na prostor kulture. Pojedinci i njihova *izmicanja* će uvijek pronaći način za prekoračenje i vlastito djelovanje skrojeno od taktika koje proizlaze iz automatizma korištenja

³ De Certeau, Michel, *Invencija svakodnevice*, Zagreb: Naklada MD, 2003. , str 40

ili konzumiranja kulture, njenih proizvoda i prostora. Zato su te invencije izričaj i narativ suvremenog doba, pulsiranje u automatiziranoj svakodnevici, koje se ne prilagođava diskursu vizualnih komunikacija nego prkosi poput gliča.

1.2.2. Invencije; taktike i kreacije

Invencije na javnom prostoru grada Zagreba se mogu pojaviti u obliku objekta, vizualnih komunikacija ili drugačijeg načina korištenja nekih propisanih regulativa, npr. parkiranje. Iz istraživanja i analiziranja uzorka invencije koje sam primjetio se mogu svrstati u 3 generalne grupe. Prva grupa predstavlja invencije koje ne moraju biti oblik nego postupak drugačijih koraka korištenja nekog sistema, naziv te grupe je *taktike/a*. Druga grupa invencija su fizička ostvarenja, objekti ili vizualne komunikacije koje egzistiraju kao samostalni vlastiti sistemi, te se takve invencije nazivaju *kreacije*. Treća grupa je spoj prve dvije grupe gdje pojedinac implementira *kreaciju* u *taktiku* kako bi na jedinstven način egzistirao u nekom sistemu. Te invencije predstavljaju pravi nekomformistički zanos pojedinca, izmicanje.

2. Transformacija

Vrijedi vidjeti i dati pažnju onome što ljudi mogu rekonstruirati u svojoj i tuđoj svakodnevici koju intenzivno promatram od 2019 godine. Istraživanje, proces zapažanja i proučavanje taktika i kreacija pojedinaca i njihovih invencija me naučilo da ih mogu protumačiti kao anti-disciplinu u automatiziranoj svakodnevici. Invencije su poput prirodnih gesti spram digitalnih ekrana, sistema nadzora državnih službi ili kapitalističkih taktika na javnom prostoru. Jezik gesti je tih ili nadglasan i zgaran u neprimjetne kutove i površine prostora. Prema M. De Certeau, koji se oslanja na Wittgensteinov rad, to je običan jezik, običan govor koji poziva na susret. Kako bi ostvario svoju funkciju, lišen je diskursa, umjetnog jezika koji određuje specijalizaciju (operativnim ograđivanjem, podjelama, održavanjem društvenih opravdanosti). Takav, običan jezik, se nalazi između sugrađana, pojedinca, ljudi koji su u istom društvenom odnosu, ne znanstvenom. On čini razliku od umjetnog jezika, koji se proizvodi, štampa ili ekranizira na ulicama i u domovima. Zbog te razlike se uklanja s javnih prostora. Prva razlika između običnog jezika (rukom ispisanih ili isprintanih tekstova na letcima, vozilima, oglasnim pločama od strane građana) i umjetnog jezika (tekstovi s reklama na televiziji, ekrana na ulici, propisanih zakona ustava) je način izražavanja i prakse pisanja tj. prenošenja poruke. Prema Wittgensteinu običan jezik, u odnosu na diskurzivnost umjetnog jezika, stvara narativnost masovne razmjene (ona umnožavaju lukavstva koja omogućuju ili *koče* optjecaj u mreži moći). Razmjena je moguća zbog njegove jednostavnosti.

Druga razlika je u estetici čije oblikovanje običnog jezika i formati koji ga pohranjuju čine otklon od krute modernosti. To je estetika imitacije; kulturne proizvodnje svakodnevice, prakse oglašavanja, odnosa prema parkiranju, ulaska u kuću, automatizacije ...te se može

usporediti s dizajnom ali to nije jer u sebi ne gaji totalitaristički pristup i sistematiziranje ispisanih ili reproduciranih sadržaja npr. u vizualnim komunikacijama. Oblikovanje temeljeno na imitaciji ili preuzimanju se može usporediti i s “readymade-om”, ali zbog toga sebe dovodi u rizik da bude uklonjeno jer čini razliku od uzora. To je amaterski razigran pristup oblikovanju, ne namjerno ironičan, koji izmiče krutosti moći, što je srodno i Camp-u. Stvar je i nepoštivanje zakona, npr. oglašavanja, koji se prekoračuju ili potpuno zanemaruju u postupcima realizacije na javnim prostorima. Time su invencije, običan jezik i govor društva u pat poziciji jer je svakodnevna komunikacija prepuštena u ruke raspolagateljima moći i zakona, politici, te se regulira umjetnim jezikom. Potrebno je stvoriti zajednički jezik. Stoga Zigmund Bauman u knjizi “Tekuća modernost” navodi hipotezu da je: “sadašnje utjelovljenje komunitarizma *racionalan* odgovor na zbiljsku krizu “javnog prostora” — pa tako i politike, te ljudske djelatnosti kojoj je javni prostor prirodno sjedište”. To se događa u procesu prelaska iz krute modernosti u suvremenu današnjicu, svakodnevnicu koje smo dio⁴. No, kako dalje navodi Bauman; “vizija dobrog i pravednog društva posve je odsutna iz političkog diskursa — ne čudi što (kako je Sennett primijetio prije) ljudi postaju pasivni gledatelji političkog uglednika koji im na konzumaciju nudi svoje namjere, svoje osjećaje, a ne svoja djela”. Zato su građani pasivni sudionici javnog prostora kojima se servira samo spektakli, kojeg jedino i mogu očekivati.⁵ Time se vizija pravednog društva uklanja iz političkog dijaloga. I tako se javno uprizoreni spektakl pretvara u poruku, prvenstvo identiteta pred interesima ili javnu lekciju da je važan identitet, a ne interesi i da je bitno tko ste, a ne što radite”. Iz toga proizlazi cilj: posao zajednice postaje čistka onih koji u nju zapravo ne pripadaju, različitih, nepoznatih i stranih. Zigmund Bauman u knjizi “Tekuća modernost” navodi: “Tako je razvijena odluka da se onemogućiti potreba za komunikacijom, pregovorima i uzajamnim obvezivanjem, što je očekivana reakcija na egzistencijalnu neizvjesnost čiji su korijeni u novoj krhkosti ili fluidnosti društvenih spona.”. Upravo ta egzistencijalna neizvjesnost se ispoljava u prisutnosti invencija, npr. letka za rušenje drva, s čime je komunicira na distanci, bez direktnog susreta. U tome je vidljiva averzija prema javnom prostoru i nepoznatima kojima se netko obraća pomoću posredništva invencije. Time se razvija osjećaj ugroženosti osobne sigurnosti od susreta, prema Baumanu “stranih tijela”. Tako se postepeno razvija patologija javnog prostora kao posljedica političke patologije: zamiranjem i nestajanjem umijeća dijaloga i pregovora, zamjenom angažmana i uzajamnog obvezivanja tehnikama bijega i izostavljanja.⁶

Kako bi se maknula patologija o javnom prostoru kao mjestu *drugoga* (prema De Certeau), tj. stranog, potrebno ga je upoznati i učiniti zajedničkim. Pojedinci svojim invencijama to vješto rade zbog različitih taktika u kojima iskorištavaju priliku tj. trenutak kako bi zauzeli ili ovladali nekom javnom površinom. Trenutačnost” znači neposredno ispunjenje “na licu mjesta” — ali i momentalno iscrpljenje i slabljenje interesa.⁷ Ta trenutačna ispunjenja i taktike su invencije pojedinaca koje komuniciraju ispisanim običnim jezikom. Na prostorima gdje se pojavljuje običan jezik je moguće stvoriti zajedničko mjesto zbog jednostavnosti njegovog narativa koji nikome nije stran. Kako bi se zajedničko mjesto stvorilo potrebno je ponavljati trenutke, igrati se s vremenom, i umnažati taktike tj. planirati. Tako će običan jezik, kombiniran s umjetnim, u rukama pojedinaca postati proza svijeta⁸ i razviti se u retoriku.

⁴ Z. Bauman: *Tekuća modernost*, Zagreb, Naklada Pago, 2011. str 108

⁵ Z. Bauman: *Tekuća modernost*, Zagreb, Naklada Pago, 2011. str 108

⁶ Z. Bauman: *Tekuća modernost*, Zagreb, Naklada Pago, 2011. str 109

⁷ Z. Bauman: *Tekuća modernost*, Zagreb, Naklada Pago, 2011. str 117

⁸ De Certeau, Michel, *Invencija svakodnevice*, Zagreb: Naklada MD, 2003. , str 61

Retorika opisuje "obrate" kojim jezik može biti mjesto i predmet, dok, s druge strane, te manipulacije ovise o prigodama i načinima mijenjanja (zavođenja, uvjeravanja, korištenja) volje drugoga (adresata), kako navodi De Certeau. To je inteligencija svakodnevnice borbe koja se očitava kroz kreativnost invencija. Retorika je sposobna razviti komunikaciju između umjetnog i običnog jezika, ali samo bez prekrivenih namjera ili poruka, s ciljem očuvanja zajedničkih interesa i djela.

Običan jezik, proza svijeta, pohranjuje energiju za opstankom i djelovanjem koja poput jeke s mjesta susreta još uvijek luta ulicama grada i sve glasnije odzvanja od površine. Tome se divim, nekomformizmu pojedinaca, društvu koje obitava na javnim prostorima, susretljivim ljudima u potrazi za razmjenom misli.

Počeo sam slušati, gledati i pratiti jeku te tragati za mjestom na kojem bi ju skupio i pretvorio u razumljiv jezik zajednice koji spaja običan i umjetan jezik u zajedničku retoriku. Ta jeka ima različite frekvencije i želju za uniformnim⁹ jedinstvom za kojim i sam tragam.

Iz svega proučenog vidljivo je kako pojedinac ima *zanos* (koji "tjera čovjeka da se sudara s granicama jezika" prema De Certeau) i šansu vratiti mjesto agore, javni prostor s funkcijom iznošenja bitnih pitanja društva. No prvenstveno je potrebna motivacija za okretanjem glave i izmicanjem fokusa van vlastitih svakodnevnih, automatiziranih, građanskih funkcija. Pojedinac bi trebao prigrliti zakone, birokratske alate, te pomoću njih pokrenuti iskra koja bi privukla ostale. Ta iskra je upravo interupcija u javnom prostoru koja okuplja ljude oko sebe. Interupcija da bi uspjela izmaknuti građana i obratiti ga u samosvjesnog pojedinca, treba biti izvedena i konstituirana od njegove sredine. Estetika, način izvedbe i djelovanje interupcija realiziraju se jednostavnim koracima ne remeteći ostale svakodnevnice funkcije javnog prostora i građane koji su dio njega. Interupcije imaju zadaću izmaknuti prostor svakidašnjice te otvoriti prolaz koji vodi do mjesta susreta.

Prolaz je idealno mjesto za izmicanje kad se na njemu zaustavimo. No da bi se na njemu građani htjeli zaustaviti, potrebno je stvoriti uvjete za obostrano prihvaćanje i komunikaciju koja ne smije biti ugrožena ili zaustavljena interupcijom, nego potaknuta. Stvaranju takvog susreta, s jedne strane prethodi usvajanje zakon (upotrebi i korištenju javnog prostora), a s druge okupljanje pojedinaca, građana, prolaznika. To su dvije razdvojene strane, podjednake privlačne sile, koje može tek sjediniti istovremeno i horizontalno uključivanje u proces zaustavljanja. Ključ je aktiviranje vlastite *biti*, *samosvjesnosti* koja je spremna na težinu slobode, filozofsku istinu i političnost. Tada se javlja motivacija za sinergijom, susretom i zajednicom koja će pomiriti dvojake jezike, te misao u obliku riječi prihvatiti kao medij za emancipaciju, susret. Jezik, tj. riječ stoji između nas kako bi mogli stvoriti mjesto susreta, uzajamno dobro, zajednicu. Kako tvrdi de Certeau, retorika je poput estetike, ona oblikuje naše misli kao i mi nju pomoću riječi.

---

⁹ Z. Bauman: *Tekuca modernost*, Zagreb, Naklada Pago, 2011. str 175

3. IZMICANJE

3.1. Područje podobno za Izmicanje

Usko kulturno područje na kojem je prisutna napučenost različitih identiteta, te tretiranje tih različitosti manjkom komunikacije zbog patologije politike, javlja se nedostatna informiranost, manjak novčanih sredstava i svaka vrsta "osiguranja"¹⁰ tj. nadzora. Kako De Certeau navodi, na takvom području iziskuje se dodatna sposobnost domišljatosti, snova i smijeha, što je karakterizira *izmicanje* invencija. Nadzor i kažnjavanje od strane aparata vlasti, i njezine politike, stvara napetost prema nepoznatom i stranom objektu ili tijelu, osobi. To dovodi do negativnih socialnih osjećaja kao npr. prijezir prema nekome. Upravo je to razlog razvijanja distanciranosti od nepoznatog, nekog ili nečeg drugog. To je vidljivo u načinu komunikacije invencija pojedinaca ili (ne)prihvaćanju nepoznatog, na javnom prostoru što je rezultat isticanja razlika (etničkih, spolnih, vizualnih...) zbog čega se sličnosti stavljaju u drugi plan. Patologija politike kao takva, koja proizvodi patologiju društva, utječe na pojedinca koji se zbog razlika priklanja i uniformira s raznim skupinama bez obzira na samoafirmaciju kako bi zadobio identitet, a time krhku sigurnost u fluidnoj modernosti. Zato određena politička vlast u takvom mnoštvu identiteta, kako piše De Certeau, stvara potrebu za demoniziranjem drugih što se zasniva na ontološkoj nesigurnosti¹¹ kod pojedinca u traganju za identitetom. Zbog demoniziranja, npr. putem nadzora, misao-tijelo-djelo pojedinca postaje ugroženo što stvara, kako Bauman naziva "nesveto trojstvo": neizvjesnost, nesigurnost i nezaštićenost ...danas sve prisutnu anksioznost. Granica između tijela i vanjskog svijeta jedna je od najbudnije "čuvanih" suvremenih granica.¹² Tako se stvara opsesivna potreba za više sigurnosti koju nikakve praktične mjere ne mogu zadovoljiti jer glavni uzroci neizvjesnosti, nesigurnosti i tjeskobe nastaju između pitanja identiteta i tijela pojedinca¹³. U kulturi identiteta krhkog pred prolaznošću, tijelo je najpostojaniji entitet, a društvo je sklonište od užasa vlastite prolaznosti¹⁴ što označiteljske prakse pokušavaju zaustaviti identificiranjem u vremenu i prostoru. Tako nastaje ugroženost tijela, problem sigurnosti te na kraju strah. Kako bi se te identifikacijske, označiteljske, krute prakse pretvorile u nesputanu fluidnost metafizike koja je u tijelu, nama, ono vanjsko treba biti slično unutarnjem. To je, prema Baumanu, san o "zajednici sličnosti" u kojoj pitanje; "...je li to "ja" , uplašeno i bez samopouzdanja, uopće vrijedno ljubavi i treba li ono stoga služiti kao nacrt za preuređenje njegovog staništa te kao standard za ocjenu i mjerenje prihvatljivog identiteta..." nije bitno.

Zato želja za zajednicom postaje defenzivan odgovor u fluidnoj modernosti koja se urušava kada se identitet izmišlja. Kako bi se zajednica ponovo digla na noge potrebna su

---

¹⁰ De Certeau, Michel, *Invencija svakodnevice*, Zagreb: Naklada MD, 2003. , str 37

¹¹ De Certeau, Michel, *Invencija svakodnevice*, Zagreb: Naklada MD, 2003. , str 169

¹² Z. Bauman: *Tekuca modernost*, Zagreb, Naklada Pago, 2011. str 176

¹³ Z. Bauman: *Tekuca modernost*, Zagreb, Naklada Pago, 2011. str 177

¹⁴ Z. Bauman: *Tekuca modernost*, Zagreb, Naklada Pago, 2011. str 178

lukavstva, taktike, invencije za izmicanje unutar mreže nadzora, tj. kako dalje navodi De Certeau: umijeće činjenja, kombiniranja i korištenja. Potrebno je jedinstvo koje se postiže svaki put iznova jer nestalnost identiteta je neizbježna za stanovnike tekuće modernosti, tvrdi Bauman. Kako uložena individualnost ne bi ugrozila "sebe" tj. pojedinca unutar "nas" tj. zajednice, potrebna je uzajamnost, sigurnost i svijest o sličnostima. "Ne postoji afirmacija, nego samoafirmacija, ne postoji identitet, nego konstruirani identitet"¹⁵, fluidan. Kako bi samoafirmiranje bilo rezultat individualnog uloga prilikom stvaranja zajednice, potrebna je grupa istomišljenika sposobnih, bez posebnog potvrđivanja, osjetiti međusobne sličnosti. Te sličnosti u projektu *Izmicanje* se okupljaju oko umjetnosti, javnog prostora te svakodnevice pojedinaca koje možemo susresti u Dubravi. Tako se umjetničkom participativnom praksom, na kustoski način, spajaju još dovoljno nespojene relacije između prolaznika-građana-pojedinca i umjetnosti-umjetnika na javnom prostoru što rezultira mjestom susreta i formiranjem zajednice.

3.2. Zajednica za Izmicanje

Zajednica je sastavljena od grupe umjetnika, znanstvenika i studenata s Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu te studenata srodnih fakulteta, i susretljivih ljudi iz prolaza Hrvatskog Proljeća 38. Grupa počiva na tendenciji razmjene uzajamnog dobra što se očitava u samostvarivanju u umjetnosti, pojedinačne profesije ili uključenost u proces *izmicanja* koji je otvoren, fluidan i horizontalan prema svima. Tako je moguće stvoriti interupciju, antidisciplinu, taktiku za otvaranje mjesta susreta na kojeg će se zajednica uvijek vratiti zbog paradoksalnog zaustavljanja u prolazu što potiče nostalgiju.

Umjetnički projekt *Izmicanje*, predstavlja interupciju u javni prostor s umjetnosti koja se odvija između zajednice (prolaznika, stanara u zgradi, građana...) i grupe umjetnika, studenata u svrhu razvijanja svijesti o upotrebi i mogućnostima javnog prostora. Umjetnički projekt se temelji na činjenici kako se javni prostori i površine sve više koriste za privatno, a manje za javno dobro. U projektu *Izmicanje* javni prostor postaje mjesto umjetničkih izvedbi-radova tj. interupcija u svrhu pozivanja zajednice i građana na sudjelovanje i uzajamno korištenje javnog prostora kao mjesta vrijedno susreta. Tako je prolaz na adresi Hrvatskog proljeća 38 postao mjesto za *izmicanje* od svakodnevice kroz koju prolazimo kontinuirano bombardirani informacijama. *Izmicanje* svojim umjetničkim interupcijama nudi nesvakidašnji sadržaj koji se nastanjuje u intimnost javnog prostora kreirajući mogućnost za povezivanje i odmak od svakodnevnih funkcija u koje smo kao građani uronjeni.

3.3. Grupa:

Grupa se sastoji od skupine pojedinaca iz različitih kulturnih područja. Neki od njih su umjetnici, studenti, znanstvenici, stanari zgrade...ljudi iz svakodnevice koji su se susreli ili

---

¹⁵ Z. Bauman: *Tekuća modernost*, Zagreb, Naklada Pago, 2011. str 174

zaustavili u prolazu Hrvatskog proljeća 38.

Bruna Jakupović, Luka Tomić, Marianna Nardini, Sven Jozić, Leonard Lukinec, Borna Ivanuša, Andrej Greguranić, Milk Trift, Ivana Stečuk, Pavle Kocanj, Paula Tončić, Jelena Bogdanić, Matej Barić, Petar Vranjković, Ljubica Blašković, Mario Matić, Nikica Jurković, Martin Ivček, Josip Drdić...grupa nije ime, nego naziv za otvorenu skupinu pojedinaca koja mijenja oblik ovisno o trenutku.

Taktika za izmicanje je osmišljena puno prije prve interupcije, što je uključivalo rad grupe u razvijanju odnosa s prolazom i upoznavanja s njegovim površinama na kojima su nataloženi identiteti i poruke. Svatko od nas iz grupe je individualno stupio u odnos s prolazom, a rezultat su interupcije nastale kao vlastite samoafirmacije. Interupcije su bile uspješne zbog razvijene fluidne estetike *izmicanja*, vizualno-jezične retorike u kojoj svatko ima jednako mjesto. Izmicanje na suptilan način ističe sličnosti zbog čega se miču čvrste granice prema nepoznatom, stranom, drugom. Prolaz Hrvatskog Proljeća 38 tijekom *izmicanja* poprima oblike mjesta susreta zbog kontinuiteta interupcija kao pobjedu mjesta nad vremenom.

3.4. Fluidni dizajn

Projekt izmicanje kako bi ostvario komunikaciju, i prepoznatljivost mjesta susreta, poslužio se strategijama vizualnog identiteta i brendiranja, nešto što proizlazi iz označiteljskih praksi kapitalističkih strategija. Preuzimanjem tih praksi zapravo se imitiraju npr. načini oglašavanja putem digitalnih mreža ili plakatiranje javnih površina. Sve se radi s ciljem korištenja dizajna poput alata koji donosi netaknutu ali sjedinjenu estetiku svih segmenata projekta radi fluidnije prepoznatljivosti informacija.

Dizajn *Izmicanja*, kako se navodi u podnaslovu "transformacija": "se može usporediti s dizajnom ali to nije jer u sebi ne gaji totalitaristički pristup i sistematiziranje ispisanih ili reproduciranih sadržaja npr. u vizualnim komunikacijama. Oblikovanje temeljeno na imitaciji ili preuzimanju se može usporediti i s "readymade-om", "..."To je amaterski razigran pristup oblikovanju, ne namjerno ironičan, koji miče krutosti moći, što je srodno i Camp-u. "

Dizajn vizualnih komunikacija projekta konstantno izmiče osnovnim načelima vizualnog identiteta jer je prilikom svake sljedeće interupcije drugačiji u odnosu na prethodni. Npr. "logotip" Izmicanje stalno mijenja tipografiju unutar sebe, ili ne poštivanje guidelines-a na vizualima digitalnih mreža što pridonosi varijaciji, itd... Upravo takav dizajn, fluidan, može predstavljati poruku iza koje ne stoji identitet nego djelo u nastajanju. Bitno da isplanirana taktika vizualno komunicira iskren trenutak zanosa, a ne prezentaciju moći kapitalističkih strategija na prostoru. Vizualni identiteti korporacija kao da imaju za cilj zaustaviti se u vremenu tj. sebe predstaviti vječnim, čvrstim.

Projekt *Izmicanje* je dizajniran fluidnim vizualnim identitetom koji uključuje prisutne segmente projekta kako bi se između njih postigla komunikacija. Trebalo je vizualno spojiti više prostora u jedno mjesto koje komunicira preko različitih kanala. U taj spoj ulaze fizički prostor tj. prolaz Hrvatskog Proljeća 38 i virtualni-digitalni prostori tj. instagram, facebook,

itd... Dizajniran je vizualni jezik, tipografija prepoznatljiva prema fluidnosti izmicanja i segmentima od kojih je sastavljena. Tipografija je razvijena kao site-specific font koji je sastavljan od logotipova, tipografija ili rukom ispisanih slova preuzetih iz prolaza i spojeno s tipografijom s instagrama. Tako je nastao font Izmicanje koji nema finalnu verziju nego mogućnost za višestruku varijaciju rješenja pojedinog slova, zbog čega postoji i više verzija. Font se primjenjuje na gotovo svim vizualima, osim na spontanim dokumentacijama objavljenim na instagramu ili facebooku. Dizajn vizualnih komunikacija se služi videom ili fotografijom preko čega se ispisuje font Izmicanje. Kao dodatna tipografija, u fluidnom vizualnom identitetu, koriste se fontovi s instagrama i Ariel font npr. za tiskovine ili digitalno oglašavanje. Oni se koriste jer su dostupni većini preko vlastitih računala ili društvenih mreža, a font Izmicanje je vizualni jezik koji sve objedinjuje...poput retorike koja prema de Certeau može biti mjesto i predmet.

Izložba

Izložba *Izmicanje*, u čitaonici knjižnice Dubrava, predstavlja dosadašnje umjetničke izvedbe nastale u prolazu Hrvatskog Proljeća 38. Ovom izložbom *Izmicanje* ne prestaje s djelovanjem u javnom prostoru nego otvara pregled taktika, instrumenata i metoda za stvaranje mjesta susreta:

(*Layout* naljepnice u čitaonici knjižnice Dubrava, eksterijer)

Izložba *Izmicanje*, u čitaonici knjižnice Dubrava, predstavlja dosadašnje umjetničke izvedbe nastale u prolazu Hrvatskog Proljeća 38. Ovom izložbom *Izmicanje* ne prestaje s djelovanjem u javnom prostoru nego otvara pregled taktika, instrumentata i metoda za stvaranje mjesta susreta.

Umjetnički projekt *Izmicanje*, predstavlja interupciju u javni prostor s umjetnosti koja se odvija između zajednice (prolaznika, stanara u zgradi, građana...) i grupe umjetnika, studenata u svrhu razvijanja svijesti o upotrebi i mogućnostima javnog prostora. Umjetnički projekt se temelji na činjenici kako se javni prostori i površine sve više koriste za privatno, a manje za javno dobro. U projektu *Izmicanje* javni prostor postaje mjesto umjetničkih izvedbi-radova tj. interupcija u svrhu pozivanja zajednice i građana na sudjelovanje i uzajamno korištenje javnog prostora kao mjesta vrijedno susreta. Tako će prolaz na adresi Hrvatskog proljeća 38 postati mjesto za izmicanje od svakodnevice kroz koju prolazimo kontinuirano

bombardirani informacijama. *Izmicanje* svojim umjetničkim interupcijama nudi nesvakidašnji sadržaj koji se nastanjuje u intimnost javnog prostora kreirajući mogućnost za povezivanje i odmak od svakodnevnih funkcija u koje smo kao građani uronjeni.

Grupa:

grupa se sastoji od skupine pojedinaca iz različitih kulturnih područja. Neki od njih su umjetnici, studenti, znanstvenici, stanari zgrade...ljudi iz svakodnevice koji su se susreli ili zaustavili u prolazu Hrvatskog proljeća 38.

Bruna Jakupović, Luka Tomić, Marianna Nardini, Sven Jozić, Leonard Lukinec, Borna Ivanuša, Andrej Greguranić, Milk Trift, Ivana Stečuk, Pavle Kocanjer, Paula Tončić, Jelena Bogdanić, Matej Barić, Petar Vranjković, Ljubica Blašković, Mario Matić, Josip Drdić

...grupa nije ime, nego naziv za otvorenu skupinu pojedinaca koja mijenja oblik ovisno o trenutku.

Pozivmo stanare zgrade, prolaznike, građane...da nam se pridružite i sudjelujete na projektu *Izmicanje* u prolazu ulice Hrvatskog Proljeća 38. Sudjelovati možete svojim prisustvom, idejom, prijedlogom, iznošenjem problema, doniranjem stvari koje bi odbacili, itd...

IG: @izmicanje.a0 / mail: drdicao@gmail.com / Josip

IZMICANJE / 12h_04.-30.06.2022._Avenija Dubrava 51a

IZMICANJE

Interupcija 06

AD

LETS PLAY interupcija 05.1

Jelena Bogdanić

(1998., Zagreb) završila je diplomski studij Likovne kulture, smjer kiparstvo pod mentorstvom izv. prof. art. Vlaste Žanić i komentorstvom red. prof. art. Ines Krasić 2021. godine. Kroz objekte i instalacije istražuje materijalnost, estetiku i poetičnost jednokratne plastike čije nepredvidljive preobražaje ostvaruje topljenjem. Izlagala je na nekoliko grupnih izložbi u Zagrebu, Labinu i Dublinu.

_tekst o radu

Interaktivna prostorna instalacija Let's play, plastično igralište, alegorija je mog osobnog odnosa prema radu koji tematizira antropocen. Javni prostor postaje prostor slobode poput dječjeg igrališta s Let's play igračkama koje dolaze uz disfunkcionalne upute, što sve dovodi do paradoksa. Igračke, tj. elementi igrališta su izrađeni od svakodnevnih sirovina, iskorištenih plastičnih vrećica iz dućana, materijala iz kapitalističke proizvodnje. Proces oblikovanja je topljenje, utiskivanje i modeliranje s ciljem imitacije objekata za igru.

DNEVNI BORAVAK

interupcija 05.2

Leonard Lukinac

Student je antropologije i povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i glazbenik. Glazbeno stvaralaštvo kao primarni kreativni ventil za njega donekle ispunjava potrebu za stvaranjem i pronalaženjem međuprostora.

_tekst o radu

Dnevni boravak osmišljen je kao fluidna struktura koja izmiče ponavljanju, te stavlja naglasak na samo iskustvo oblikovano uz pomoć struktura trenutno prisutnih u prostoru. Postav se bavi prolaznošću i nevidljivim, ali konstantnim promjenama koje se manifestiraju kao međuprostori dnevnog boravka s funkcijom izložbenog prostora. Dnevni boravak je oblikovan s namjerom da aktivno mijenja prostor koji Jelena istovremeno razigrava. Mijenjanjem prolaza otvara se mogućnost novom iskustvu bez ekonomskih motiva. U dnevnom boravku koriste se dostupni materijali od zajednice. Postavljanjem u prostor pruža im se nova svrha, ako su je izgubili, prenamjenom ili ponovnim korištenjem.

IZMICANJE 05 / 21.05.2022. _12h_ ulica Hrvatskog Proljeća 38

IZMICANJE

A0

MILK IZLOŽBA

interupcija 01.1

_tekst o radu

Izložene stvari su odjeća iz doba Jugoslavije te u sebi nose tragove tog vremena. Svakom promjenom vlasnika i lokacije boravka oni fizički mijenjaju izgled. Sakupljanjem i nošenjem rabljene odjeće nastavlja se ta priča i nositelju se otvara mogućnost da nosi uistinu jedinstven predmet. S ekološke strane, to je najodrživiji način otpora modnoj industriji koja je jedan od najvećih zagađivača okoliša u svijetu.

Iza projekta koji se trenutno naziva MiLK Thrift Collection stoje dva brata M. i L.K. Cilj projekta je pobuditi svijest o mogućnosti i prednostima korištenja rabljenih stvari, specifično odjeće koju nude u sklopu projekta. Projekt promovira održivi stil života s naglaskom na očuvanju prirode.

VJETROSLAV PRDINSKI

interupcija 01.2

Pavle Kocanjner

(Vjetroslav Prdinski), diplomirani snimatelj na ADU, ljubitelj glazbe, fotografije i filma, spajajući te tri strasti izražava se kroz njih. Radi raznovrsne audiovizualne projekte, svira u dva punk benda, podržava i promovira DIY pristup svemu u životu.

_tekst o radu

Izloženi radovi predstavljaju autorov generalni opus. Tu se nalazi mix digitalnih printeva, printeva iz tamne komore, foto fanzina, razglednica i mrcha kojim promovira svoje druge audiovizualne projekte. U prvom izlaganju u sklopu projekta Izmicanje, predstavljeni su radovi koje već neko vrijeme promovira, u sljedećim izlaganjima biti će predstavljeni neki drugi radovi. U tom smislu fotografije i radovi, autorove memorije postat će dio nečijih života, dostupne tada u tom trenutku i možda više nikad, time svaka fotografija ima posebni značenje.

IZMICANJE 01 / 29.03.2022._14-18h_ ulica Hrvatskog Proljeća 38

IZMICANJE

DNEVNI BORAVAK

interupcija 02.1

Ljubica Blašković, predstavnica stanara zgrade na adresi Hrvatskog proljeća 38. Za *Izmicanje 02* donirala je stol i stolice za dnevni boravak.

_Leonard Lukinac o međuprostoru

...”Međuprostor kao nedovoljno definiran teorijski pojam proizlazi iz osobnog holističkog shvaćanja svijeta te tendenciji povezivanja oprečnosti. Pokušaj izražavanja toga rezultira u pasivnosti ili s druge strane aktivnom spajanju i pronalaženju smisla u svakodnevnim radnjama poput boravka u prirodi ili kuhanja. Prostor prolaza otvara put za novi oblik izričaja i povezivanja sa zajednicom, otkrivanja vlastitih želja i stvaranja međuprostora.”

ZVUČNA INSTALACIJA

interupcija 02.2

Bruna Jakupović

(1998.) studentica je zadnje godine na Akademiji Likovnih Umjetnosti u Zagrebu, smjer Novih Medija. Tamo se najčešće bavi istraživanjem i položajem ženskog tijela kroz razne materijale. Bavi se instalacijom, videom i izvukom.

_tekst o radu

Dvokanalna zvučna instalacija postavljena u javnom prostoru reinterpreтира razglas u trgovačkim centrima. Kompozicija instalacije je spoj zvukova dvaju prolaza stambenih zgrada. Iz prolaza Avenije Dubrava 49 (danas Epicentar Dubrava) snimljen je zvuk trgovačkog centra, dok na adresi Hrvatskog Proljeća 38 umjetnica svojim glasom audio-mapira prolaz. Bilježi detalje koji ispunjavaju i čine prolaz autentičnim (tlocrt, objekti, pozicije predmeta, međuprostori, ulaz/izlaz, itd...). Instalacija kreira neprestani loop i petlju svakodnevice prolaza, tj. zvuk međuprostora koji je transparentan u funkciji lakše prolaznosti.

skeniraj QR code za:
iz02_audio1_bruna

IZMICANJE 02 / 26.04.2022._18-22h_ ulica Hrvatskog Proljeća 38

IZM/CANJE

A0

MREŽA

interupcija 03

_tekst o radu

Luka Tomić

rodom Hercegovac, rođen je 1995. u Njemačkoj. Nakon završene opće gimnazije u Velikoj Gorici 2014. godine je studirao na Grafičkom odsjeku na Akademiji likovnih umjetnosti u Širokom Brijegu (2014.-2018.). Od 2019. godine studira na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, na Odsjeku za animirani film i nove medije(BA). Umjetničko izražavanje postiže pomoću crteža, ilustracije, grafike, performansa, instalacija i land arta te se bavi street artom i tetoviranjem. Također je sudjelovao na nekoliko grupnih izložbi i projekata u Hrvatskoj i inozemstvu.

Luka Tomić, u sklopu projekta Izmicanje, je izveo instalaciju „Mreža“. Instalacija se bavi temom memorije. Autor plete mrežu od kudjelje u koju je zaplijenio poput pauka, predmete pronađene unutar i van prolaza Hrvatskog Proljeća 38. Ti predmeti su zalutali tragovi vremena prolaznika i stanara te zgrade, dok sama paukova mreža predstavlja infiltriranje prostora koji sakuplja memoriju istog. U domu, paukova mreža nakon što je uočena brzo se ukloni, dok u javnom prostoru ona ostaje zanemarena te doživi dulji vijek.

Autor ovim radom želi vidjeti koliko će vremena trebati prolaznicima i stanarima zgrade prolaza Hrvatskog Proljeća 38 da primijete mrežu koju je ispleo.

IZMICANJE

PAS U ZEČJEM KRZNU

interupcija 04.1

Ivana Stećuk

(Zagreb, 1997.) magistrica grafike. Ne zna koristiti gips, ali zna koristiti grafičke preše i šivaću mašinu. Kad ne spava u busu, spava u @studiorozi. Nedavno izlagala u Pogonu u Galeriji 90-60-90, a trenutno izlaže na 36. Salonu mladih.

_tekst o radu

Izreku "vuk u ovčjoj koži", Ivana Stećuk kroz projekt Izmicanje pripitomljava tako da uvlači vuka tj. psa u zečju kožu. Uzima u obzir prijašnji opus autora Izmicanja i njegovu povezanost sa simbolikom zeca te vlastitu povezanost sa simbolikom psa.

Kao što i sam prostor Hrvatskog Proljeća 38 sadrži autora Izmicanja, ali i one koje su od njega pozvani te njihove radove, tako na zrcalan način instalacija u prostoru opisuje odnose koji se tamo dešavaju. Zeca koji predstavlja autorovu ideju

ZVUČNA INSTALACIJA

interupcija 04.2

Bruna Jakupović

(1998.) studentica je zadnje godine na Akademiji Likovnih Umjetnosti u Zagrebu, smjer Novih Medija. Tamo se najčešće bavi istraživanjem i položajem ženskog tijela kroz razne materijale. Bavi se instalacijom, videom i izvukom.

_tekst o radu

Dvokanalna zvučna instalacija postavljena u javnom prostoru reinterpreтира razglas u trgovačkim centrima. Kompozicija instalacije je spoj zvukova dvaju prolaza stambenih zgrada. Iz prolaza Avenije Dubrava 49 (danas Epicentar Dubrava) snimljen je zvuk trgovačkog centra, dok na adresi Hrvatskog Proljeća 38 umjetnica svojim glasom audio-mapira prolaz. Bilježi detalje koji ispunjavaju i čine prolaz autentičnim (tlocrt, objekti, pozicije predmeta, međuprostori, ulaz/izlaz, itd...). Instalacija kreira neprestani loop i petlju svakodnevice prolaza, tj. zvuk međuprostora koji je transparentan u funkciji lakše prolaznosti.

skeniraj QR code za:
iz02_audio2_bruna

IZMICANJE 04 / 15.05.2022. _18h_ ulica Hrvatskog Proljeća 38

IZMICANJE Font

A0

Projekt *Izmicanje* je dizajniran fluidnim vizualnim identitetom koji uključuje prisutne segmente projekta kako bi se između njih postigla komunikacija. Trebalo je vizualno spojiti više prostora u jedno mjesto koje komunicira preko različitih kanala. U taj spoj ulaze fizički prostor tj. prolaz Hrvatskog Proljeća 38 i virtualni-digitalni prostori tj. instagram, facebook, itd... Dizajniran je vizualni jezik, tipografija prepoznatljiva prema fluidnosti *izmicanja* i segmentima od kojih je sastavljena. Tipografija je razvijena kao site-specific font koji je sastavljan od logotipova, tipografija ili rukom ispisanih slova preuzetih iz prolaza i spojeno s tipografijom s instagrama. Tako je nastao font *Izmicanje* koji nema finalnu verziju nego

moгуćnost za višestruku varijaciju rješenja pojedinog slova, zbog čega postoji i više verzija. Font se primjenjuje na gotovo svim vizualima, osim na spontanim dokumentacijama objavljenim na instagramu ili facebooku. Dizajn vizualnih komunikacija se služi videom ili fotografijom preko čega se ispisiuje font *Izmicanje*. Kao dodatna tipografija, u fluidnom vizualanom identitetu, koriste se fontovi s instagrama i Ariel font npr. za tiskovine ili digitalno oglašavanje. Oni se koriste jer su dostupni većini preko vlastitih računala ili društvenih mreža, a font *Izmicanje* je vizualni jezik koji sve objedinjuje...poput retorike koja prema de Certeau može biti mjesto i predmet.

_vektorizirani logotipovi, tipografije i rukom ispisana slova iz prolaza Hrvatskog Proljeća 38:

_fotografije logotipova, tipografije i rukom ispisanih slova iz prolaza Hrvatskog Proljeća 38:

IZMICANJE / 12h_04.-30.06.2022._Avenija Dubrava 51a

IZMICANJE + logotip (varijacije) Font

A0

_Izmicanje font, varijacija 1

!	"	#	\$	%	&		
'	(	)	*	+	,		
-	.	/	0	1	2	3	4
5	6	7	8	9	:	;	<
=	>	?	@		B	C	D
E	F	G	H	I	J	K	L
M	N	O	P	Q	R	S	T
U	V	W	X	Y	Z	[	\

J	^	_	`	a	b		
c	d	e	f	g	h		
i	j	k	l	m	n	o	p
q	r	s	t	u	v	w	x
y	z	{		}		Ć	ć
Č	č	Đ	đ	Š	š	Ž	ž

_Izmicanje logotip, varijacije

IZMICANJE

IZMICANJE

IZM/CANJE

/ZMICANJE

IZMICANJE

IZM/CANJE

IZMICANJE

IZMICANJE

IZMICANJE

IZMICANJE

IZMICANJE

IZM/CANJE

_Izmicanje font, varijacija 2

!	"	#	\$	%	&		
'	(	)	*	+	,		
-	.	/	0	1	2	3	4
5	6	7	8	9	:	;	<
=	>	?	@	A	B	C	D
E	F	G	H	I	J	K	L
M	N	O	P	Q	R	S	T
U	V	W	X	Y	Z	[	\

J	^	_	`	a	b		
c	d	e	f	g	h		
i	j	k	l	m	n	o	p
q	r	s	t	u	v	w	x
y	z	{		}		Ć	ć
Č	č	Đ	đ	Š	š	Ž	ž

_sekundarni fontovi fluidnog vizualnog identiteta: Arial i Bro (font s instagrama)

ABCČĆDĐEFGHIJKLMNNJOPRS
ŠTUVZŽWQXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890 :;@?!+

ABCDEFGHIJKLMNOPRSTU
VZWQXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890 :;@?!+

IZMICANJE / 12h_04.-30.06.2022._Avenija Dubrava 51a

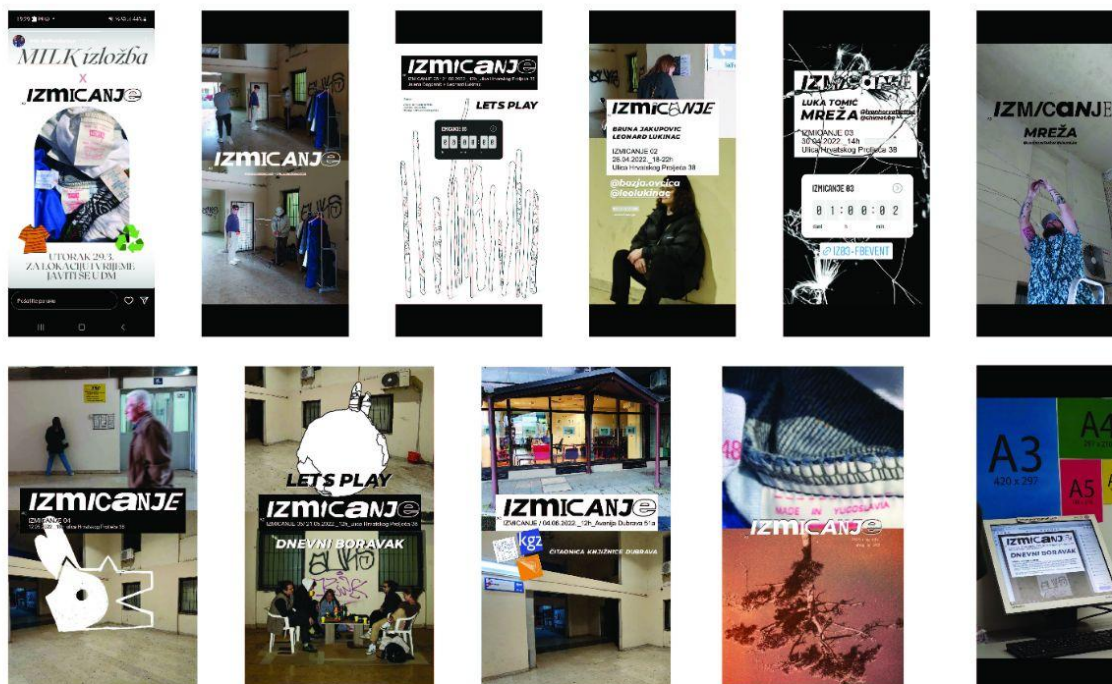
IZMICANJE Font

interupcija 06

+ vizualne komunikacije
Instagram, Facebook

A0

_Vizualne komunikacije: Instagram story / @izmicanje.a0

_Vizualne komunikacije: Facebook cover event

IZMICANJE / 12h_04.-30.06.2022._Avenija Dubrava 51a

Fotografije izložbe diplomskog rada Izmicanje: interupcija 06

adresa 1 / Knjižnica Dubrava, čitaonica; Avenija Dubrava 51a

Josip Drdić - izložba diplomskog rada

Izložba *Izmicanje*, u čitaonici knjižnice Dubrava, predstavlja dosadašnje umjetničke izvedbe nastale u prolazu Hrvatskog Proljeća 38. Ovom izložbom *Izmicanje* ne prestaje s djelovanjem u javnom prostoru nego otvara pregled taktika, instrumentata i metoda za stvaranje mjesta susreta.

Umjetnički projekt *Izmicanje*, predstavlja interupciju u javni prostor s umjetnosti koja se odvija između zajednice (prolaznika, stanara u zgradi, građana...) i grupe umjetnika, studenata u svrhu razvijanja svijesti o upotrebi i mogućnostima javnog prostora. Umjetnički projekt se temelji na činjenici kako se javni prostori i površine sve više koriste za privatno, a manje za javno dobro. U projektu *Izmicanje* javni prostor postaje mjesto umjetničkih izvedbi-radova tj. interupcija u svrhu pozivanja zajednice i građana na sudjelovanje i uzajamno korištenje javnog prostora kao mjesta vrijedno susreta. Tako će prolaz na adresi Hrvatskog proljeća 38 postati mjesto za izmicanje od svakodnevice kroz koju prolazimo kontinuirano

bombardirani informacijama. *Izmicanje* svojim umjetničkim interupcijama nudi nesvakidašnji sadržaj koji se nastanjuje u intimnost javnog prostora kreirajući mogućnost za povezivanje i odmak od svakodnevnih funkcija u koje smo kao građani uronjeni.

Grupa:

grupa se sastoji od skupine pojedinaca iz različitih kulturnih područja. Neki od njih su umjetnici, studenti, znanstvenici, stanari zgrade... ljudi iz svakodnevice koji su se susreli ili zaustavili u prolazu Hrvatskog proljeća 38.

Bruna Jakupović, Luka Tomić, Marianna Nardini, Sven Jozić, Leonard Lukinec, Borna Ivanuš, Andrej Greguranić, Milk Trift, Ivana Stečuk, Pavle Kocanj, Paula Tončić, Jelena Bogdanić, Matej Barić, Petar Vranjković, Ljubica Blašković, Mario Matić, Josip Drdić

...grupa nije ime, nego naziv za otvorenu skupinu pojedinaca koja mijenja oblik ovisno o trenutku.

Pozivimo stanare zgrade, prolaznike, građane...da nam se pridružite i sudjelujete na projektu *Izmicanje* u prolazu ulice Hrvatskog Proljeća 38. Sudjelovati možete svojim prisustvom, idejom, prijedlogom, iznošenjem problema, doniranjem stvari koje bi odbacili, itd...

IG: @izmicanje.a0 / mail: drdicao@gmail.com / Josip

IZMICANJE / 12h_04.-30.06.2022._Avenija Dubrava 51a

adresa 2 / Prolaz, Ulica Hrvatskog proljeća 38

Literatura:

De Certeau Michel: *Invencija svakodnevice*, Zagreb: Naklada MD, 2003.

Zygmunt Bauman: *Tekuća modernost*, Zagreb, Naklada Pago, 2011.

Claire Bishop: *Participation*, London, The MIT Press, 2006